

Bloedcontroles om bijwerkingen van genees- middelen op te sporen

Bart van den Bemt

Langwerkende reumaremmers (ook wel Disease Modifying AntiRheumatic Drugs of DMARDs genoemd) worden veelvuldig gebruikt door mensen met een chronische gewrichtsontsteking. Deze middelen remmen de ontsteking waardoor de reumaklachten afnemen en soms ook de beschadiging van het gewricht kan worden beperkt.

Helaas gaan deze middelen soms ook gepaard met bijwerkingen. Soms zijn dat klachten die direct merkbaar zijn zoals maag- en darmklachten, huiduitslag, infecties en vermoeidheid. Andere bijwerkingen - aan de nieren, de lever en het bloed - zijn niet van buiten af te voelen of te zien. Daarom laat de behandelend arts bij deze middelen af en toe wat bloed afnemen om zo te kijken of er geen vervelende bijwerkingen zijn. Deze maand kunt u meer lezen over de meest voorkomende testen, die die de behandelend arts met het bloed kan doen om bijwerkingen op te sporen.

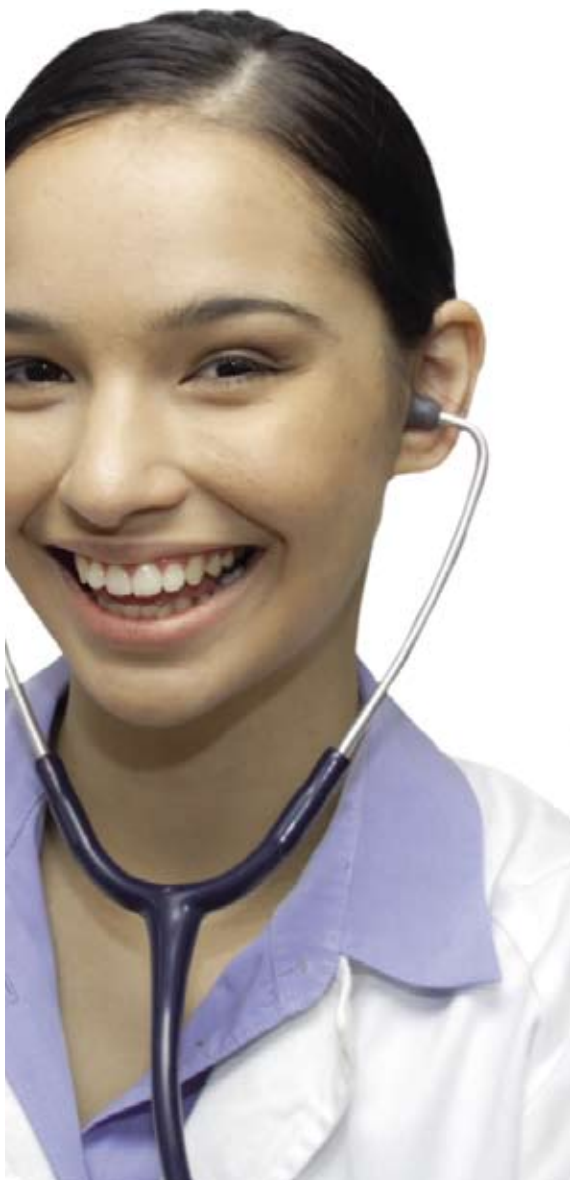
De traditionele lang(zaam) werkende reumaremmers methotrexaat, sulfasalazine, goudpreparaten (Ridaura®, Tauredon®), leflunomide (Arava®), hydroxychloroquine (Plaquenil®) en azathioprine (Imuran®) zijn samen met de biologicals de belangrijkste langwerkende reumaremmers. Ze kunnen de pijn verminderen, het functioneren verbeteren en kunnen op de lange termijn schade aan de gewrichten helpen te voorkomen. Sommige middelen uit deze groep werken op het immuunsysteem. Van andere is het niet precies bekend hoe ze werken.

Langwerkende reumaremmers geven soms bijwerkingen. De behandelend arts vraagt hier regelmatig naar en laat bij traditionele lang(zaam) werkende reumaremmers het bloed regelmatig controleren. Bij deze bloedcontroles wordt bloed afgenomen door een zogeheten bloedprik (vena punctie). Hierbij wordt na het schoonmaken van de huid een naald in een ader gestoken en bloed afgenomen, gewoonlijk 5 tot 10 milliliter. Doorgaans wordt hiervoor de binnenkant van de elleboog gebruikt. Soms wordt ook urine getest, om zo de nieren extra te controleren. Afhankelijk van het geneesmiddel, de duur van het gebruik, richtlijnen en individuele omstandigheden overweegt de arts welke test moet worden gedaan.

Bloedonderzoek voor de lever

De lever is een orgaan dat rechtsboven in de buik zit en een belangrijke rol speelt bij het verwijderen van afvalstoffen in het bloed. Beschadigingen aan de lever kunnen geleidelijk optreden zonder dat iemand er iets van merkt. Gelukkig zijn er in het bloed allerlei stoffen die een indicatie geven van de toestand van de lever. Zo bevat de lever heel veel enzymen. Enzymen zijn chemische stoffen die nodig zijn om allerlei chemische reacties voor bijvoorbeeld de stofwisseling en onze spijsvertering goed te laten verlopen. Er zijn dan ook veel verschillende enzymen, omdat voor elke stap in de stofwisseling een apart enzym nodig is.

Wanneer levercellen beschadigd raken, kunnen enzymen uit de cellen ontsnappen en in het bloed terecht komen. Hierdoor neemt de hoeveelheid van deze enzymen in het bloed toe, waardoor er te veel enzym in het bloed zit. De arts

Kwaliteitswarmte

“Het kan ondanks dat je veel familie en vrienden hebt, prettig zijn om eens met een professional te praten”, zei de maatschappelijk werker en het betekende meteen het einde van ons gesprek. Ik voelde me gepikeerd en dacht bij mezelf ‘wat een onderschatting van mijn familie en vrienden’. Het kwam niet meer goed tussen haar en mij, vermoedelijk vond ze mij een verwaand, arrogant nest.

Maar mijn vrienden en ik zijn op een leeftijd beland, waarbij de ups en downs van het leven ons bekend zijn en onze gesprekken niet alleen over koetjes en kalfjes gaan. Nee, het contact en de gesprekken hebben diepgang. Ik heb behoefte aan gesprekken met mensen die me goed kennen en die ik vertrouw, waarbij ik niet ontzien wordt en met wie alles bespreekbaar is. En die me om mezelf laten lachen.

Ik besef dat ik zeer bevoorrecht ben, dat ik zo'n familie en zulke vrienden heb die daarnaast ook nog eens voor me klaar staan. Ik hoef hen niet te bellen, zij bellen mij. Ze bemoederen me en zorgen goed voor me, ik word vertroeteld. Het voelt aan als een warm bad. Heerlijk! Mijn zusjes, van nature geen zorgtypes, ontwikkelen zich als eersteklas verpleegsters. Ze geven me een heel arsenaal van ge- en verboden mee die bij mij hoog scoren om hun amusementswaarde.

De gezamenlijke kwaliteiten van mijn familie en vrienden zijn van hoog niveau, écht daar kan geen professional, hoe goed bedoeld ook, tegenop.

Ik koester me in de warmte van m'n familie en vrienden, door hen voel ik me ook in moeilijke tijden een blij en gelukkig mens.

Marjolein

gebruikt vooral de enzymen ASAT, ALAT, AF en soms gamma-GT om de toestand van de lever te testen.

Naast enzymen wordt soms ook het eiwit albumine (een eiwit dat wordt gemaakt door de lever) en bilirubine (een afbraakproduct van onze bloedcellen dat door de lever verder wordt omgezet) getest om bijwerkingen op de lever op te sporen. Hierbij kijkt de arts of de hoeveelheid albumine of bilirubine afwijkend zijn van normaal. Wanneer in het laboratorium afwijkende waarden dan normaal gevonden worden, kan dit duiden op leverbijwerkingen en kan de arts hierop besluiten om de dosis van het geneesmiddel te verlagen of het middel totaal te stoppen.

Bloedonderzoek voor het bloed zelf

Soms wordt er bloed afgenomen om een indruk te krijgen van de toestand van de bloedcellen. Er zijn drie soorten bloedcellen, elk met een eigen functie: rode bloedcellen (voor het vervoer van zuurstof door het lichaam), witte bloedcellen (voor de afweer tegen ziekteverwekkers) en bloedplaatjes (voor de bloedstolling). Bij bloedonderzoek wordt gekeken naar het aantal, de vorm, de grootte en de structuur van die drie bloedcellen.

Bloed- en urineonderzoek voor de nieren

Om te kijken of de nieren goed werken wordt doorgaans het stofje kreatinine in het bloed gemeten. Kreatinine is een afvalstof van de spieren, die volledig via de urine uit het lichaam wordt uitgescheiden. Als de nieren minder goed werken, wordt er minder kreati-

nine door de nieren uitgescheiden en neemt daarmee de hoeveelheid kreatinine in het bloed toe. De bloedspiegels van kreatinine zijn daardoor een goede maat voor de nierfunctie. De nierfunctie wordt berekend op basis van de concentratie van kreatinine in het bloed, leeftijd en geslacht.

Ook de samenstelling van de urine kan ons iets leren over het functioneren van de nieren en soms ook over de samenstelling van het bloed. Urine bevat immers allerlei stoffen die door de nieren uit het bloedplasma zijn verwijderd. Voor routineonderzoek gebruikt men bij voorkeur verse ochtendurine, omdat oude urine troebel kan worden door bacteriegroei. Vaak wordt de nier gecontroleerd op eiwitten. Urine mag namelijk geen eiwitten bevatten. Is er toch eiwit in de urine, dan moet worden achterhaald, wat hiervan de oorzaak is.

Bart van den Bemt is apotheker van de Maartensapothek, de poliklinische apothek van de Maartenskliniek in Nijmegen. De Maartensapothek is de enige openbare apothek in Nederland, die in reumatologie, orthopedie en revalidatie is gespecialiseerd. Kijk voor meer informatie op www.maartenskliniek.nl.